

виконанню службових обов'язків поліцейськими, дозволить психологам поліції здійснювати свою професійну діяльність на рівні європейських стандартів.

Список використаних джерел

1. Корольчук В.М. Психологічні детермінанти стійкості особистості до дії стресогенних факторів. *Проблеми екстремальної та кризової психології*. 2013. Вип. 14. Частина I. С. 153–161.

2. Практикум з формування стресостійкості військовослужбовців до раптових змін бойової обстановки: Методичний посібник / [О.М. Кокун, Н.С. Лозінська, І.О. Пішко]; За ред. В.М. Мороза. К.: НДЦ ГП ЗС України, 2020. 55 с.

3. Стресостійкість у роботі поліцейського: навч.-практ. посібник / К.М. Недря. Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2020. 124 с.

УДК 159.942:351.741

Захаренко Людмила Миколаївна,

старший науковий співробітник

наукової лабораторії з проблем психологічного забезпечення

та психофізіологічних досліджень

Національної академії внутрішніх справ,

кандидат психологічних наук

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2121-0862>;

Михайлюк Іванна Олександрівна,

курсантка першого курсу ННІ №3

Національної академії внутрішніх справ

ORCID: <https://orcid.org/0009-0003-2639-1353>

РОЗПІЗНАВАННЯ БАЗОВИХ ЕМОЦІЙ ЯК ДЕТЕРМІНАНТА ПРОФАЙЛІНГОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ

В умовах введення воєнного стану на всій території України важливим є використання поліцейськими профайлінгу під час огляду місця події, а також для попередження протиправних дій шляхом перевірки підозрілих осіб (перевірка документів на блокпостах, проведення особистого огляду, обшук, аудіовізуальна психодіагностика тощо) [1; 2; 4]. Навіть якщо людина намагається приховати прояв своїх емоцій, то на мить (приблизно одна п'ятнадцята чи одна двадцять п'ята частка секунди) на її обличчі обов'язково промайнуть ознаки прихованого мікровиразу м'язів обличчя [6, с. 82]. Успіх застосування контактного методу профайлінгу залежить і від технології його проведення [4, с. 8-10].

Базові емоції – це емоції, які спільні для всіх здорових людей на всіх континентах. Американський психолог **Пол Екман** (Paul Ekman) виділив та детально описав сім базових емоцій: anger (гнів), disgust (відраза), fear (страх), joy (задоволення), sadness (сум), surprise (здивування), contempt (презирство) [3]. В утворенні базових емоцій беруть участь три автономні області обличчя: лоб і брови; область очей (очі, повіки і перенісся); нижня частина обличчя (ніс, щоки, рот, підборіддя і щелепи)

Мімічні прояви цих базових емоцій можуть бути ледве помітними або дуже яскравими (залежно від інтенсивності переживання) [3].

Емоція «задоволення» з'являється при повному задоволенні актуальної потреби та виражається у гарному настрої, а її сигналом є посмішка. Ця емоція є найбільш впізнаною для старших дошкільників.

Емоція «страх» проявляється у ситуації загрози та спостерігається вже у віці немовляти. Як фізіологічна та психологічна відповідь на сприйняту загрозу, рефлекторний приступ гніву виявляється у перші дні життя дитини у стисненні рук. Емоція «здивування» є найкоротшою за тривалістю (до декількох секунд) та з'являється у 5-7 місячних немовлят у процесі пізнання як реакція на новий, несподіваний або невідомий об'єкт. Емоція «сум» (або смуток) є найтривалішою базовою емоцією та виникає у випадку значної незадоволеності людини, втрати значущого індивіда.

Емоція «відраза» (або огида) як природна реакція відторгнення на огидний об'єкт, що відчувається неприємними відчуттями в організмі, виникає як самостійна емоція у дитини віком від 4 до 8 років. Емоція «зневага» (або презирство) – це відчуття відрази однієї людини до іншої, що виражається в діях, повних сарказму (злої іронії) або ненависті. Мімічний прояв зневаги поєднує емоції відразу та гнів; її проявом також є насмішка.

За результатами проведеного дослідження щодо вміння курсантів-першокурсників розпізнавати базові емоції людини за їх мімічними проявами встановлено, що рівень їх емоційної обізнаності недостатній [5]. Половина опитаних курсантів першого курсу визнають, що не розуміють чужих емоцій. Вони відчувають труднощі при розпізнаванні базових емоцій за їх мімічними проявами. Серед семи базових емоцій найбільш впізнаною базовою емоцією є «радість», яку курсанти розпізнавали частіше, ніж студенти юридичних вишів, поліцейські Національної поліції України, цивільні особи. Однак курсанти не розпізнали емоцію «зневага» серед інших базових емоцій. Курсанти, студенти, поліцейські Національної поліції

України менш розпізнавали емоцію «сум», яка є протилежною радості, порівняно із цивільними особами. Разом з тим емоція «здивування» є менш впізнаною здобувачами вищої освіти (курсантами та студентами), ніж поліцейськими Національної поліції України. Натомість емоція «гнів» розпізнавалась курсантами та студентами частіше, аніж поліцейськими Національної поліції України.

Проведене дослідження дозволило констатувати необхідність формування емоційної обізнаності майбутніх поліцейських. Важливою є психологічна просвіта та професійне навчання курсантів закладів вищої освіти із специфічними умовами щодо особливостей мимічного вираження базових емоцій людини, ролі профайлінгу у професійній діяльності правоохоронців, а також оволодіння ними навичками профайлінгової діяльності.

Список використаних джерел

1. Галустьян О. А., Захаренко Л. М., Мотлях О. І. Технології профайлінгу в слідчій діяльності: метод. рекомендації. Київ: Освіта України, 2019. С. 45. URL : <http://elar.naiu.kiev.ua/jspui/handle/123456789/15777>

2. Дідковська-Бідюк М. В. Профайлінг як складник професійної діяльності працівників Національної поліції. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія Психологічні науки.* 2018. № 4. С. 258-262. URL : <https://pj-journal.kspu.edu/index.php/pj/article/view/277/252>

3. Екман Пол. Теорія брехні. Як визначити брехуна в бізнесі, політиці та приватному житті. Київ : Вид-цтво: «КМ-Букс», 2020. 320 с.

4. Особливості профілювання у професійній діяльності правоохоронців // Складання психологічного профілю невстановленої особи за характеристиками її письмового тексту / Галустьян О. А., Захаренко Л. М., Казміренко В. О. (за заг. ред. О. І. Мотляха) : метод. рекомендації. Київ, 2020. С. 8-15. URL : <http://elar.naiu.kiev.ua/jspui/handle/123456789/18070>

5. Михайлюк І. О., Захаренко Л. М. Розуміння емоцій здобувачами вищої освіти. *Науковий старт 2023* : мат-ли Міжнар. наук. конфер. (м. Київ, 29 січня 2023 р.). Київ : Вид-цтво ACADEMCONF.COM, 2023. С. 76-79. URL : <https://academconf.com/article/501>

Руль Ю. В., Мартинова Т. О. Психологія профайлінгу : навч. посіб. Київ : ДП Вид. дім «Персонал», 2018. 236 с. URL : https://maup.com.ua/assets/files/lib/book/psih_profailingu.pdf